

Fleur Jaeggy

ELS FELIÇOS ANYS DEL CÀSTIG

Traducció **Anna Casassas i Figueras**

Editorial
**LES
HORES**

ELS FELIÇOS ANYS DEL CÀSTIG

Fleur Jaeggy
ELS FELIÇOS ANYS DEL CÀSTIG

Traducció d'Anna Casassas i Figueras

Editorial **LES HORES**

Títol original: *I beati anni del castigo*
Autor: Fleur Jaeggy

Aquesta traducció ha rebut una subvenció del Swiss Arts Council
Pro Helvetia, agraïm la seva col·laboració.

swiss arts council

prohelvetia

Primera edició: octubre 2020

© 1989 by ADELPHI EDIZIONI S.p.A., Milano
“Rights negotiated through Ute Körner Literary Agent – www.uklitag.com”

© de la traducció: Anna Casassas i Figueras
© de l'edició: Editorial Les Hores S.L.

www.editorialleshores.com
hola@editorialleshores.com

Correcció: Maite Puig, Manuel Gómez Poyato i David Sempere
Maquetació: Dan Monells
Disseny de col·lecció: Mireia Luna. Natural www.designisnatural.com
Disseny de la coberta: Octavi Gil Pujol
© de les fotos de la coberta: IStockPhotos

Impressió: Estugraf Impresores S.L. (Madrid)

Dipòsit legal: B 18393-2020
ISBN: 978-84-121686-7-9

Les Hores forma part de l'Associació d'Editorials Independents

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Tots els drets reservats.

Queda prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre
mitjançant qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el
tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer
o préstec públics, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright.

ELS FELIÇOS ANYS DEL CÀSTIG

A CATORZE ANYS ERA INTERNA en un col·legi de l'Appenzell. Llocs per on Robert Walser havia fet moltes passejades quan era al manicomi, a Herisau, no gaire lluny del nostre institut. Va morir a la neu. Hi ha fotografies que en mostren les petjades i la posició del cos a la neu. Nosaltres no coneixíem l'escriptor. I no el coneixia ni tan sols la nostra professora de literatura. De vegades penso que deu ser bonic morir així, després d'una passejada, deixar-se caure en un sepulcre natural, en la neu de l'Appenzell, després de quasi trenta anys de manicomi, a Herisau. És una autèntica llàstima que no sabéssim res de l'existència de Walser, li hauríem collit una flor. Kant, abans de morir, també es va commoure quan una desconeguda li va oferir una rosa. A l'Appenzell no es pot evitar de passejar. Si es miren les finestretes enrivetades de blanc i les flors laborioses i incandescent als ampits, es nota un estancament tropical, un ufanejar amb la brida curta, fa l'efecte que a dins hi passa alguna cosa serenament fosca i una mica malalta. Una arcàdia de la malaltia. Sembla que allà dins hi hagi pau i idil·li de mort, en la nitidesa. Una apoteosi de calç i flors. A fora de les finestres el paisatge crida, no és un miratge, és un *Zwang*, es deia a l'internat, una imposició.

Jo estudiava francès i alemany i cultura general. No estudiava gens. De la literatura francesa, només en recordo Baudelaire. Cada matí em llevava a les cinc per anar a passejar, pujava a dalt de tot i veia un retall d'aigua a l'altra banda, al fons. Era el llac de Constança. Mirava l'horitzó, i el llac; encara no sabia que a la vora d'aquell llac també m'hi esperava un internat. Em menjava una poma i caminava. Buscava la solitud i potser l'absolut. Però envejava el món.

Va ser un dia a l'hora de dinar. Estàvem totes assegudes. Va arribar una noia, una nova. Tenia quinze anys, els cabells rectes com ganivets, brillants, els ulls severs i fixos, entelats. El nas aguilenc, les dents, quan reia, i reia poc, punxegudes. Un front ample, bonic, en el qual els pensaments es podien tocar, al qual les generacions anteriors havien llegat talent, intel·ligència, encant. No parlava amb ningú. Tenia les faccions d'un ídol, desdenyós. Potser per això vaig desitjar conquerir-la. No tenia humanitat. Fins i tot semblava fastiguejada. La primera cosa que vaig pensar: havia anat més enllà que jo. Quan ens vam aixecar, m'hi vaig acostar i li vaig dir: «Bonjour». El seu «Bonjour» va ser ràpid. Em vaig presentar, nom i cognom, com un recluta, i després d'haver sentit els seus semblava que la conversa s'hagués acabat. Em va deixar allà al menjador, entre les altres noies que xerraven. Una espanyola em va explicar alguna cosa en to viu, però no li vaig fer cas. Sentia una bonior de llengües diverses. Durant tot el dia la nova no es va deixar veure, però al vespre estava puntual dreta darrere de la seva cadira. Immòbil, com velada. Quan la

directora fa un gest, totes seiem i, després d'un instant de silenci, recomença la bonior. L'endemà va ser ella qui em va saludar primer.

A la vida a l'internat cadascuna de nosaltres, si té una mica de vanitat, es construeix una imatge, una mena de doble vida, s'inventa una manera de parlar, de caminar, de mirar. Quan vaig veure la seva lletra, em vaig quedar sense paraules. Nosaltres escrivíem quasi totes amb lletres semblants, vagues, infantils, les os rodones, amples. La seva era totalment construïda. (Vint anys després vaig veure una cosa similar en una dedicatòria de Pierre Jean Jouve en un exemplar de *Kyrie*.) Naturalment vaig fer veure que no em sorprenia, quasi no la vaig mirar. Però d'amagat vaig practicar. I encara ara escric com la Frédérique, i em diuen que tinc una lletra molt interessant i bonica. No saben com la vaig arribar a estudiar. En aquell temps no estudiava, i no he estudiat mai, perquè no en tenia ganes, retallava reproduccions dels expressionistes alemanys i cròniques de successos. I les enganxava en una llibreta. Li vaig deixar entendre que m'interessava l'art. Així la Frédérique em va concedir l'honor de deixar-se acompanyar pels passadissos i en les seves passejades. A estudi era —em sembla inútil dir-ho— la primera. Ja ho sabia tot, suposo que de les generacions que l'havien precedit. Tenia alguna cosa que les altres no tenien, no em quedava sinó justificar el seu talent com un do dels morts. Només calia sentir-la llegir els poetes francesos a classe, havien baixat dins seu, els acollia. Nosaltres potser encara

érem innocents. I la innocència porta dins seu una mena de rudeses, de pedanteria i d'afectació, com si anéssim totes vestides com zuaus.

VENÍEM DE TOT EL MÓN, hi havia moltes americanes i holandeses. Una noia era de color, que es diu ara, era negreta, arrissada, una nina que a l'Appenzell admiràvem. Un dia l'havia portat el seu pare. Era el president d'un estat africà. Van triar una noia de cada nació per fer un ventall davant de l'entrada del Bausler Institut. Hi havia una pèl-roja belga, una rossa sueca, la italiana, la noia de Boston, totes aplaudien el president, estaven formades amb les banderes a la mà, i realment formàvem el món. Jo era a la tercera fila, l'última, al costat de la Frédérique. Amb la caputxa de la trenca al cap. Al davant —si el president hagués tingut un arc, la fletxa li hauria entrat al cor—, la directora de l'internat, la senyora Hofstetter, alta, robusta, plena de dignitat, el somriure enfonsat en el greix. Al seu costat, el marit, el senyor Hofstetter, prim, baix i tímid. Van hissar la bandera suïssa. En la jerarquia, la negreta esdevenia la més important. Feia fred, portava un abrigoet acampanat blau cel, amb el coll de vellut blau fosc. He de confessar que al Bausler Institut, el president negre va fer la seva impressió. El cap d'estat africà va confiar en la família Hofstetter. Hi va haver noies suïsses que no van apreciar la pompa amb la qual es va rebre el president. Deien que

tots els pares han de ser iguals. Alguna alumna subversiva sempre hi és, amagada en un internat. Són els primers símptomes dels seus pensaments polítics, o del que podria qualificar-se d'idea general del tot. La Frédérique tenia una bandera suïssa a la mà, semblava que hi tingués un bastó. La nena més jove va fer una reverència i va oferir un pom de flors del camp. No recordo si la negreta va trobar mai cap amiga. Sovint la vèiem agafada de la mà de la directora, que la duia a passeig, ella personalment, la senyora Hofstetter, potser tenia por que ens la mengéssim. O que no es mantingués pura. No va jugar mai a tennis.

La Frédérique cada dia es feia més distant. Alguna vegada anava a veure-la a la seva habitació. Jo dormia en una altra casa, ella s'estava amb les grans. Per una diferència de pocs mesos, a mi em van fer estar amb les petites. A la meua habitació hi havia una alemanya, no recordo com es deia, total no tenia cap interès, em va regalar un llibre sobre els expressionistes alemanys. La Frédérique tenia l'armari endreçadíssim, jo no sabia com plegar els jerséis de manera que no quedés ni un centímetre fora de lloc, i treia mala nota d'ordre. En vaig aprendre d'ella. Pel fet de dormir en dues cases diferents, semblava que ens separés tota una generació. Un dia vaig trobar a la meua bústia una nota amorosa, era d'una nena de deu anys que em demanava per ser la meua protegida, volia fer parella amb mi. Vaig tenir el reflex de respondre-li que no, malament, i encara avui em sap greu. També em va saber greu aleshores, en aquell moment, després d'haver dit que no volia cap germana, que no m'interessava pro-

tegir una petita. Havia començat a ser grossera perquè la Frédérique se m'escapava i havia de conquerir-la, perquè hauria estat massa humiliant perdre. Vaig mirar la nena massa tard, després d'haver-la ofès. Era realment bufona, atractiva, i jo havia perdut una esclava sense experimentar cap plaer.

D'ençà d'aquell dia la nena no em va adreçar més la paraula, ni em va saludar. Com es veu, encara no havia après l'art de conciliar, encara em pensava que per obtenir una cosa calia anar de dret a l'objectiu, mentre que tan sols les distraccions, la vaguetat, la distància ens acosten a la diana, és la diana que ens encerta. I tanmateix amb la Frédérique feia servir una tàctica. Jo tenia una certa experiència de la vida d'internat. Estava interna d'ençà que tenia vuit anys. I és als dormitoris on es coneixen les companyes, davant dels lavabos, a les hores de pati. El meu primer llit d'internat estava envoltat de cortines blanques i cobert amb una vànova de piqué blanc. La tauleta de nit també era blanca.

Una falsa habitació, seguida de dotze més. Una mena de casta promiscuïtat. Se senten les respiracions. La meva companya d'habitació al Bausler era una alemanya, bona noia i dolenta, com poden ser les estúpides. El seu cos, amb la roba interior immaculada, era més aviat bonic. Ja quasi estava formada, però jo sentia una certa repugnància si inadvertidament la tocava. Potser per això al matí em llevava molt d'hora per anar a passejar. Cap a les onze, a classe, m'agafava la son. Mirava una finestra, i la finestra em tornava la mirada i em feia endormiscar.

